

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 1958, sp. zn. 3 Ec 129/58

Číslo: 1/1959

Právní věta:

Účinky přetržení promlčení podle § 98 obč. zák. má jen uznání dluhu týkající se jak důvodu dluhu, tak jeho rozsahu (výše).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.10.1958

Spisová značka: 3 Ec 129/58

Číslo rozhodnutí: 1

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Promlčení, Uznání dluhu

Předpisy:

Druh: Stanoviska

Sbírkový text rozhodnutí:

Výklad ustanovení § 98 obč. zák. vyvolal v soudní praxi pochybnosti v otázce, jak dlužno posuzovat z hlediska promlčení nároku na náhradu škody skutečnost, že někdo uzná sice svoji povinnost k náhradě co do důvodu nároku, výše náhrady však zůstane mezi stranami sporná. Takové případy jsou běžné zvláště v případech pojištění prováděného státní pojišťovnou, kde pojišťovna uzná důvodnost nároku, o výši této náhrady nelze však docílit mimosoudní dohody.

Nejvyšší soud si vyžádal k řešení této otázky vyjádření právnických fakult Karlovy university v Praze a Komenského university v Bratislavě i Ústavu práva ČSAV. Vyjádření vyzněla v ten smysl, že uznání dluhu, které má vyvolat následky uvedené v ustanovení § 98 obč. zák., musí být uznáním jak co do důvodu, tak co do výše a dále že uznání dluhu co do výše nemusí být výslovné.

Občanskoprávní kolegium Nejvyššího soudu zabývající se pod Ec 1016/54 některými otázkami týkajícími se promlčení, dospělo při výkladu § 98 obč. zák. k některým závěrům, které mají význam i pro otázku, o níž jde, otázku samotnou však neřešilo. Vyslovalo přitom jednak, že účinky přetržení promlčení má pouze písemné uznání a dále, že k založení účinků přetržení promlčení je třeba uznání bezvýhradného.

Jako hlavní důvod, pro nějž byly přiznány účinky přetržení promlčení toliko uznání, jež vyhovuje co do formy ustanovení § 297 obč. zák., je v cit. stanovisku Nejvyššího soudu uváděno, že zákon stanoví uznání, pokud jde o vliv na běh promlčecí lhůty, na roveň pravomocnému rozhodnutí. Jestliže totiž

zákon propůjčuje účinky přetržení, tj. běh nové promlčecí lhůty, a to lhůty 10leté vedle uznání toliko pravomocnému rozhodnutí soudu, úřadu nebo orgánu veřejné správy, pak je nutno usoudit, že tyto účinky nepřiznává uznávacímu projevu jakémukoli, nýbrž jen uznání určitým způsobem kvalifikovanému, tj. zjišťujícímu existenci dluhu způsobem, který se svou spolehlivostí blíží zjištění učiněnému pravomocným rozhodnutím. Požaduje-li zákon zvláštní formu pro založení vyvratitelné domněnky o trvání dluhu (§ 297 obč. zák.), pak jistě není nepřiměřené stavět tento požadavek i pro uznání, které má mít co do přetržení promlčení stejné účinky jako pravomocné rozhodnutí. Jestliže pak požadujeme pro uznání podle § 98 obč. zák. splnění písemné formy předepsané v § 297 obč. zák., je jen důsledné vyžadovat pro ně i splnění náležitostí v § 297 obč. zák. co do obsahu uznávacího projevu, tj. že musí jít o uznání dluhu určeného nejen co do důvodu, nýbrž i co do rozsahu, jak zákon výslovně požaduje.

Leč pro správnost závěru, že účinky § 98 obč. zák. má toliko uznání, jímž byl dluh uznán nejen co do důvodu, nýbrž i co do výše, mluví i další úvaha.

Uznání dluhu jakožto úkon, s nímž jsou spojeny určité právní účinky, v tomto případě přetržení promlčení, musí vyhovovat náležitostem, které zákon předpisuje pro právní úkony (§§ 30 a násl. obč. zák.). Platí proto i pro ně požadavek určitosti, jak se podává z ustanovení § 32 obč. zák., které stanoví jako podmínku platnosti projevu vůle i jeho srozumitelnost (srov. důvodovou zprávu k § 32 obč. zák. zdůrazňující nutnost, aby z projevu byla zřejmá určitá vůle). Uznání dluhu nelze však považovat za určité, týká-li se jen důvodu dluhu, kdežto otázku jeho rozsahu buď ponechává stranou, nebo dokonce dlužník uplatňovaný rozsah výslovně popírá. Takovýto uznávací projev se týká jen jedné ze dvou složek předmětu uznání – dluhu a nelze již z toho důvodu jej považovat za uznání dluhu. Je však třeba si uvědomit i to, že často právě otázka výše dluhu je z hlediska hospodářského převážně významnou pro ochotu dlužníka dluh uznat. Její význam nelze proto přehlížet ani v případě, kde jde o otázku promlčení práva, tj. o ztrátu možnosti právo uplatnit. Mluví tedy pro požadavek, aby uznání se týkalo i výše dluhu z hlediska určitosti projevu ve smyslu § 32 obč. zák., tytéž úvahy, které vedly zákonodárce k tomu, aby při uznání podle § 297 obč. zák. stanovil tento požadavek výslovně. Ostatně i podle důvodové zprávy k § 98 obč. zák. je důvodem toho, proč byly uznání přiznány zvláštní účinky na promlčecí dobu, úvaha, že se jí vylučuje spornost nároku. To jistě nelze tvrdit o uznání, které se týká jen důvodu nároku, kdežto otázku jeho výše nechává otevřenou.

Ze všech těchto důvodů je nutno dojít k závěru, že účinky přetržení promlčení podle § 98 obč. zák. má jen uznání dluhu týkající se jak důvodu dluhu, tak jeho rozsahu (výše).

Tím ovšem nemá být řečeno, že by výše dluhu musela být vždy ciferně určena a stačí naopak, že požadavku určitosti co do výše je podle okolností případu učiněno zadost jiným způsobem. Tak tomu bude např. u uznání dluhu, jehož výše není mezi stranami sporná, nebo uznání dluhu ve výši stanovené odkazem na cenu předmětu určenou zvláštními předpisy nebo na cenu tržní apod., tj. ve všech případech, kdy jde o výši závazku objektivně určitelnou. Jinak ovšem i co do výše dluhu je třeba trvat na požadavku písemné formy, neboť by nebylo důsledné přiznávat v tom směru účinky § 98 obč. zák. i projevu, který nevyhovuje požadavku písemnosti.

Jestliže dlužník uznal dluh jen co do určité výše, kdežto co do zbytku jej neuznává, pak účinky přetržení promlčení podle § 98 obč. zák. nastanou jen stran uznané části, kdežto ve zbytku se dluh promlčuje bez zřetele na uznávací projev dlužníkův, poněvadž této části se uznání netýkalo.

Mohlo by se namítat, že při uvedeném řešení může věřitel utrpět újmu tím, že dlužník protahuje věc uznáváním dluhu jen co do důvodu tak dlouho, až uplyne normální promlčecí lhůta a pak namítne promlčení. K tomu je třeba především uvést, že i normální promlčecí doba je dost dlouhá, aby věřitel mohl pohledávku včas zažalovat, jestliže jednání o uznání i výše pohledávky nevede k cíli. Případy – jistě výjimečné – kde by dlužník přivodil zřejmě úmyslně situaci, kterou má být věřitel poškozen,

např. tím, že věřitele výslovně ujišťuje, že dojde k dohodě i co do výše a zrazuje jej od podání žaloby, a to popř. i s ujištěním, že nevznese námitku promlčení, ačkoli vzdání se této námitky je podle § 99 obč. zák. neúčinné, bylo by lze řešit pomocí zásad vyjádřených v § 31 odst. 1 a § 36 obč. zák. a dále v § 338 obč. zák. Příčilo by se totiž pravidlům socialistického soužití i obecnému zájmu, kdyby měla být uznána platnost námitky promlčení v takovém případě, pokud se týče, odůvodňovalo by to nárok na náhradu škody způsobené úmyslným úkonem proti zásadám slušnosti.